2025-26-RE

Causa 2025-26-RE

(Llorens Lladós i d'altres c/ Ferràndiz Esteve i d'altres)

Número de registre 197-2025. Recurs d'empara

Sentència del 14 de juliol del 2025

BOPA núm. 90, del 23 de juliol del 2025

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 7 d'abril del 2025, per la representació processal dels Srs. Antoni, Jaume i Carles Llorens Lladós, i, de les Sres. Carolina Llorens Sancho i Josefa Bernaus Inglabaga, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 15 de gener del 2024, dictada per la Secció Civil 2 de la Batllia, i, contra la sentència del 18 de març del 2025, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a obtenir una decisió lògica i degudament fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que anul·li les resolucions impugnades i que retrotregui les actuacions per tal que es dicti una resolució sense vicis de manca de motivació i que sigui lògica;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 19 de maig del 2025 que va admetre a tràmit aquesta causa sense efectes suspensius;

Vist l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 27 de maig del 2025, per la representació processal dels Srs. Ramon, Rosa i Anna Solans Verdaguer, en què manifesten que continuaran adoptant una actitud passiva, acceptant la decisió que recaigui sense que per aquest motiu se'ls pugui condemnar en costes processals;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 5 de juny del 2025, pel Ministeri Fiscal;

Vist l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 5 de juny del 2025, per la representació processal de la Sra. Josefa Silva Gago, en què demana que es respectin i es compleixin les darreres voluntats de la difunta Sra. Josepa Solans Inglabaga, i en què declara que no desitja participar en aquest procediment constitucional;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 6 de juny del 2025, per la representació processal dels Srs. Jaume Montero Rodríguez i Marc Baró Arroyo;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 10 de juny del 2025, per la representació processal del Sr. Francesc Bernaus Inglabaga;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 10 de juny del 2025, per la representació processal de la Sra. Rosa M. Ferràndiz Esteve;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 29 de setembre del 2019, els recurrents van presentar una demanda en judici civil contra diverses persones, en què sol·licitaven que es declarés que la notària, Sra. Rosa M. Ferràndiz Esteve, havia autoritzat el testament obert atorgat per la Sra. Josepa Solans Inglabaga amb infracció de les disposicions de l'article 4.1 a) de la Llei 11/2017, del 25 de maig, del notariat, i, que, per tant, no tenia la consideració d'instrument públic; així mateix, de conformitat amb l'anterior, sol·licitava que el testament esmentat fos declarat nul.

1.2. El 15 de gener del 2024, la Secció Civil 2 de la Batllia va dictar una sentència mitjançant la qual, entre d'altres, desestimava íntegrament aquesta demanda.

1.3. La representació processal dels recurrents va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 18 de març del 2025, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència que estimava parcialment aquest recurs i revocava la decisió de la primera instància pel que feia a la condemna en costes, disposant en el seu lloc que no havia de fer-se cap pronunciament al respecte, confirmant no obstant això la resta dels seus termes.

1.4. El 7 d'abril del 2025, la representació processal dels Srs. Antoni, Jaume i Carles Llorens Lladós, i, de les Sres. Carolina Llorens Sancho i Josefa Bernaus Inglabaga va interposar un recurs d'empara contra les resolucions que s'acaben de ressenyar, per una presumpta vulneració del dret a obtenir una decisió lògica i degudament fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació dels recurrents

- Els recurrents en empara fonamenten el seu recurs en l'eventual vulneració de l'article 10 de la Constitució, en el vessant del dret a obtenir una resolució judicial motivada i fonamentada en Dret.

- Exposen que, el 19 de setembre del 2018, la Sra. Josepa Solans Inglabaga va atorgar testament davant la notària del Principat, Sra. Rosa M. Ferràndiz Esteve, i en la clàusula sisena d'aquest negoci de darrera voluntat, va nomenar marmessora universal amb dret a retribució a la notària esmentada facultant-la *"àmpliament per a interpretar el seu contingut i dirimir els possibles conflictes que puguin sorgir en la seva execució, i per a que procedeixi a efectuar el lliurament de l'herència, autoritzant-me la testadora a que pugui delegar, inclús en els mateixos beneficiaris dels béns objecte del present testament, la realització dels tràmits que consideri necessari, autoritzant-me a percebre els honoraris professionals que la meva gestió ocasioni*".

- Els recurrents manifesten que van promoure la nul·litat d'aquest testament, perquè entenien que es reconeixien drets a favor de la notària, la qual cosa evidenciava el seu interès directe o indirecte i conculcava el contingut de l'article 4.1 a) de la Llei 11/2017, vigent en el moment de l'atorgament, i de la Llei 14/2021 del notariat, que reprodueix el mateix contingut.

- També indiquen que la Sala Civil va confirmar la sentència d'instància que desestimava la demanda de nul·litat del testament, perquè considerava que la llei successòria permetia que un notari pogués ser marmessor de l'herència, sense que se li atribuís cap benefici directe o indirecte, que s'assimilava a una marmessoria particular i que els emoluments que percebia ho eren per l'execució de l'encàrrec, afegint que tot i que la pràctica de nomenar marmessora a la notària autoritzant podia semblar poc ortodoxa, només afectaria als instruments atorgats en aquest context, afegint que la Batllia va valorar la prova testifical quan aquesta tasca no era necessària per resoldre el judici que se li plantejava, en qualsevol cas, la intenció real de la causant per preservar a l'hereu va quedar demostrada.

- Consideren que la resolució judicial es fonamenta en arguments il·lògics o absurds. Així, assenyalen que la funció notarial es recolza en la imparcialitat i la independència del notari. De l'article 4 de la Llei del notariat es deriva que els notaris han d'evitar els conflictes d'interessos envers les parts intervinents o que es beneficien del contingut d'un instrument públic, de manera que han de prendre totes les precaucions per no suscitar el més mínim dubte sobre la seva neutralitat,

imparcialitat i independència.

- També posen en relleu que la Sala Civil ha conclòs que no es prohibeix expressament que la notària sigui marmessora universal, sinó que s'ha de valorar cas per cas. Entenen, en primer terme, que la manca de lògica ressurt d'una interpretació extensiva de les excepcions i no és el mateix un parent que una tercera persona -veg. l'article 4.1 c). L'article 4.1 c) és una excepció al deure d'abstenir-se d'intervenir en escriptures públiques en què es consignen drets a favor del notari, el qual només pot ser marmessor si les escriptures les atorguen les persones designades en el precepte.

L'argument anterior el referma la Sala Civil amb l'afirmació que en dret francès i en dret espanyol no existeixen restriccions, la qual cosa equipara el marmessor espanyol -*albacea*- amb l'executor testamentari francès -que no pot possessionar-se de l'herència- a la vegada que són normes alienes al dret andorrà. Si la norma aplicable -com diu la Sala Civil- és el dret successori andorrà, no té lògica emprar una norma reglamentària com el Reglament del notariat espanyol per desestimar el recurs.

- En segon terme, sostenen que la Sala Civil assevera que la qüestió controvertida no es pot resoldre des de la perspectiva de la Llei del notariat, sinó que s'ha de fer des de la Llei 46/2014, de la successió per causa de mort. Segons el seu parer, és il·lògic afirmar que la Llei del notariat que és posterior a la Llei 46/2014 no pot prevaler sobre aquesta darrera, i més, quan es tracta d'una actuació tècnica notarial. Així, la Sala Civil conclou de manera il·lògica que com que la Llei 46/2014 permet als notaris fer funcions de marmessors o de comptadors partidors, les normes d'abstenció s'han d'acomodar a la Llei 46/2014, la qual cosa obvia les causes d'abstenció de la Llei del notariat.

- En tercer terme, consideren que el raonament de la Sala Civil estableix que les causes d'inhabilitat successòria i d'abstenció protegeixen el mateix bé jurídic quan les primeres protegeixen la integritat de la voluntat del causant i les segones garanteixen la seva independència i objectivitat. La Sala Civil suggereix que la voluntat del causant prima sobre les causes d'abstenció, quan aquestes causes són indisponibles.

- En quart terme, indiquen que la Sala Civil afirma que s'ha d'analitzar cas per cas aquells testaments en situació anàloga. Segons el seu parer, aquesta afirmació contravé les normes d'abstenció i els principis de seguretat jurídica i d'igualtat.

- En cinquè terme, addueixen que la Sala Civil invoca el dret civil català -article 412-5.3 del Codi Civil de Catalunya-, en què es possibilita que el notari sigui marmessor particular, però, de manera il·lògica, es conclou que en dret andorrà pot ser marmessor universal.

La Sala Civil conclou, erròniament, que la marmessoria establerta en aquest cas s'assimila a una marmessoria particular; tanmateix, consideren que les facultats de la notària eren més que limitar-se a lliurar béns en particular, ja que va prendre possessió i va administrar l'herència, alhora que va disposar d'àmplies facultats per interpretar el testament i la seva execució i va percebre rendes d'arrendaments, va pagar cotitzacions dels treballadors, va satisfer impostos i va liquidar inversions de la causant. En definitiva, consideren que aquestes són facultats pròpies d'una marmessora universal.

- Manifesten que és un raonament il·lògic caracteritzar la marmessoria com a particular no solament perquè aquesta va ser la voluntat de la causant, sinó perquè la marmessoria de lliurament directe de romanent de béns és una marmessoria universal. Afegeixen que la sentència ha omès que el fet que només percebés retribucions la notària marmessora -i no altres notaris- és indicatiu d'un interès directe o indirecte en el testament. I aquest dèficit constitueix una altra falla en la motivació lògica i fonamentada de la sentència, a l'igual que qualificar com a despesa els honoraris de la notària, els quals no es contemplaven en testaments anteriors de la causant.

- Finalment, els recurrents se sorprenen que la Sala Civil afirmi que sigui poc ortodox que la notària que autoritza el testament sigui marmessora, però que aquest fet només afectaria als instruments atorgats en aquest context. Consideren que és il·lògic i absurd afirmar que un notari pugui tenir conductes poc ortodoxes i això sol ja qüestiona la seva actuació. També no és raonable dir que calia impugnar els títols derivats de l'execució testamentària quan aquests provenen d'un testament autoritzat de manera poc ortodoxa, sense control de legalitat per altres notaris. I sostenen que fins a la fase de conclusions no han sabut que s'haguessin autoritzat lliuraments de llegats o el lliurament del romanent de l'herència.

- També entenen que existeix una manca de motivació en la valoració de la prova testifical i en la conclusió sobre el fet que la intenció de la causant era assegurar la intervenció de la notària per protegir a l'hereu. La sentència assenyala que els testimonis no eren necessaris per resoldre la controvèrsia jurídica, però sí que les seves declaracions van servir per acreditar la voluntat de la causant. Els recurrents al·leguen que aquesta contradicció genera un dèficit de motivació: si la prova era innecessària no es podia valorar, però, en canvi, si serveix per esbrinar la voluntat de la causant i desestimar la demanda sí que es valora. La voluntat de la causant no ha de ser rellevant per decidir si la notària ha fet bé o no la seva tasca. Una vegada més, existeix una manca de lògica i de coherència interna de la sentència.

- Per acabar, demanen al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que anul·li les resolucions impugnades i que retrotregui les actuacions per tal que es dicti una resolució sense vicis de manca de motivació i que sigui lògica.

2.2. Argumentació de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia

- La Sala Civil analitza el recurs d'apel·lació formulat contra la sentència de primera instància, essencialment, presentats contra els fonaments de dret cinquè i sisè.

- En primer lloc, examina el deure d'abstenció del notari -fonament de dret cinquè- i parteix del doble ofici del notari: públic i civil, sent la seva imparcialitat un dels pilars estructurals de la seva activitat. El deure d'abstenció pretén garantir aquesta imparcialitat, així com la probitat, la llibertat, la neutralitat i la independència en l'exercici de les seves funcions. I en aquest context, l'article 4 de la Llei 11/2017 del notariat, vigent en el moment de l'atorgament del testament, preveu un elenc de causes generals d'abstenció.

- Considera que haver nomenat marmessora a la notària autoritzant no està comprès en les causes d'abstenció per les raons següents:

1. L'article 4 esmentat no preveu la facultat del notari de ser marmessor o comptador partidor, però sí la d'autoritzar un testament on ho siguin els consorts, convivents o parents en línia recta o col·lateral. Entén que l'abstenció es fonamenta en la influència i en la intervenció del notari en la persona atorgant, de forma que seria absurd distingir segons fos el notari marmessor o ho fossin els propparents.

- Afegeix que a França -articles 1025 a 1034 del *Code civil*- i a Espanya -article 139 del *Reglamento de la organización y régimen del notariado*- els notaris sí poden ser marmessors.

2. L'examen de la qüestió controvertida no es pot abordar solament des de la perspectiva del deure d'abstenció, sinó que també s'ha de fer des del règim d'inhabilitats successòries establert a la Llei 46/2014, que impedeix, amb caire general, que el notari que autoritza un acte de darrera voluntat, així com els seus parents, puguin succeir l'atorgant, però no els impedeix ser nomenats àrbitres, marmessors o comptadors partidors -article 9.3. Per tant, les regles d'abstenció de la Llei del notariat s'han d'acomodar a la facultat reconeguda en la Llei de successió per causa de mort, com també ho ha reconegut la doctrina catalana respecte de les prohibicions del Codi civil espanyol.

D'aquesta anàlisi, la Sala Civil conclou que la Llei de successió per causa de mort possibilita que el notari pugui ser marmessor de l'herència en el testament autoritzat per ell. Però, aquesta afirmació

no es pot admetre amb un abast general, sinó que s'ha de valorar cas per cas.

- En el fonament de dret sisè, la Sala Civil examina els límits al nomenament del notari autoritzant com a marmessor. Inicia el seu aparell argumental tot distingint entre la marmessoria universal i la marmessoria particular. En aquest sentit, exposa que la distinció s'ha d'efectuar amb criteris objectius -més que nominalistes- i que el marmessor universal es troba en posició de dipositari de la total voluntat del testador mentre que el particular és tributari de funcions concretes. En aquest darrer cas, no sembla que a priori pugui existir risc de captació de voluntat, mentre que el rol actiu del marmessor universal en l'execució i en l'administració de l'herència podrien qüestionar la seva imparcialitat.

- De l'estudi particular de les facultats de la marmessoria concreta conclou que, malgrat haver estat nomenada marmessora universal, la notària en causa ho era en la modalitat de lliurament directe de romanent de béns i si bé estava facultada per interpretar el testament i dirimir conflictes, a la vista de la claredat del testament, les seves funcions es limitaven a lliurar l'herència als legataris, al prelegatari i el romanent a l'hereu, sense que desenvolupés un rol actiu en la successió de la causant. Aquesta marmessoria se situa en la frontera amb la marmessoria particular sense que se li atribueixi cap mena de benefici directe o indirecte.

- La Sala Civil assenyala que en el testament no es qualificava la retribució de la marmessora i això significa que només podia ser gratuïta, però la marmessora sí que té dret al reemborsament de les despeses, com ho són els seus honoraris per l'atorgament de les despeses causades per l'exercici de la seva funció.

- Finalment, quant a la valoració de la prova, l'anàlisi de la testifical no era necessària, perquè es tractava de resoldre una qüestió jurídica. Tanmateix, indica que la sentència d'instància es va fonamentar en aquesta prova per acreditar la intenció real de la testadora, respecte de la intervenció de la notària en les operacions de repartiment de la successió, atesa la confiança que li tenia.

- Per aquests motius, confirma els pronunciaments de la primera instància sobre els punts que s'acaben de ressenyar.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal considera que el recurs d'empara es basa en un únic i principal motiu: la manca de motivació de la sentència de la Sala Civil recorreguda, i contràriament a la part recurrent, estima que la resolució es troba adequadament i extensament motivada, i no vulnera cap dels drets recollits a l'article 10 de la Constitució.

- Segons el seu parer, la interpretació combinada dels articles 4 de la Llei del notariat i 9 de la Llei de la successió per causa de mort, és la clau de volta de l'objecte de la controvèrsia, i de la pròpia estructura de la sentència es constata que, primer, indica els motius que -com a regla general- no prohibeixen al notari ser marmessor del testament que autoritza, per després, exposar els límits a aquest nomenament.

- I en aquest sentit, aquesta interpretació -contràriament a allò que pretén la part recurrent- no crea cap inseguretat jurídica ja que, tal com fa la sentència, un cop afirmat que la figura notari atorgant/marmessor és conforme a dret, cal analitzar si la marmessoria concretament instituïda podria suposar algun interès directe o indirecte pel notari per tal que es pugui assegurar la conformitat de manera general a les causes d'inhabilitació de la Llei del notariat.

- També al·lega que la resolució enlloc conclou que la marmessoria atorgada per la notària sigui una marmessoria particular com al·lega la part recurrent, sinó que diu clarament que "*el tipus de marmessoria fixat es troba (...) a la frontera amb la marmessoria particular*" reprenent els termes de la doctrina. I la Sala Civil també descarta l'existència d'un interès directe o indirecte per part de la notària, explicant les raons per les quals la marmessoria instituïda no era retribuïda, sinó gratuïta, doncs, no es quantificava, ni es determinava una retribució per al seu exercici, explicitant-se que els honoraris de notari percebuts no implicaven que la marmessoria fos retribuïda, sinó que aquests honoraris constituïen el reemborsament de les despeses causades en l'exercici de la seva funció que també s'haurien "*produït si s'haguessin atorgat davant qualsevol altre notari*", i estaven relacionades amb l'atorgament dels actes notariats atorgats pels actes d'execució del testament: pretendre que aquests emoluments ja configuren *per se* un interès directe o indirecte en el testament, és fer una interpretació de les disposicions legals fora de la lògica i totalment absurda.

- Afegeix que l'afirmació de la sentència sobre el fet que la pràctica d'assegurar simultàniament les funcions de marmessora i de notària autoritzant pugui semblar poc ortodoxa no està desproveïda de lògica, i en cap cas pot ser considerada absurda, i aquesta qüestió afectaria exclusivament als instruments atorgats en aquest context, però no al testament atorgat per la causant, el qual és l'objecte essencial de la controvèrsia en el plet. En efecte, aquesta afirmació no es pot treure de context i s'ha d'analitzar en el conjunt de la resolució, tenint en compte que la mateixa ja assegurava prèviament la compatibilitat entre l'atorgament del testament obert i el nomenament de la mateixa notària com a marmessora, que és allò que realment podia tenir efectes en relació amb la validesa del testament: certament amb aquesta afirmació, la Sala Civil deixa oberta la possibilitat d'impugnació dels actes d'execució de la marmessoria. Així doncs aquesta afirmació no és il·lògica, ni absurda i encara menys irraonable en relació amb les altres parts de la resolució, no podent-se concloure que existeix una relació d'impugnabilitat entre aquests actes posteriors d'execució de la

marmessoria i el testament.

- Finalment, quant a les al·legacions relacionades amb unes testificals que no han servit ni en primera instància, ni en segona instància per resoldre la controvèrsia, perquè la qüestió versava sobre un tema d'ordre jurídic, la mateixa part recurrent diu arribar a la mateixa conclusió sobre la valoració de la prova practicada, reconeixent així que aquesta no és la qüestió essencial del recurs.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara.

2.4. Argumentació dels Srs. Jaume Montero Rodríguez i Marc Baró Arroyo

- En primer lloc, aquesta part manifesta que les resolucions objecte de recurs contenen una extensa, detallada i clara argumentació i fonamentació jurídiques i recorda que el Tribunal Constitucional no és una tercera instància que hagi de tornar a valorar allò que va ser degudament examinat i resolt per la jurisdicció ordinària.

- En segon lloc, considera que l'interès real dels recurrents és que es declari la nul·litat del darrer testament vàlid de la causant sigui com sigui, atès que estimen que com que són parents tenen més dret que l'hereu universal triat per la causant; denuncia que han instrumentalitzat el procediment i que ha estat aquesta part aquella que ha vist vulnerat els seus drets fonamentals.

- En qualsevol cas, pel que fa al fons del recurs d'empara, al·lega que la marmessoria és objecte de regulació concreta i específica en la Llei 46/2014, del 18 de desembre, de la successió per causa de mort, i que l'article 226.1 d'aquesta Llei disposa que "*Pot ser marmessor tota persona amb capacitat per obligar-se*". Aquesta norma no ha estat derogada, ni modificada per cap altra norma posterior.

- Addueix que l'argument dels recurrents sobre la preeminència d'aplicació de la Llei del notariat posterior, no és jurídicament sostenible, ja que la llei especial en la matèria preval respecte de les altres, tenint en compte que el litigi rau en el caràcter pretesament contrari a dret d'una clàusula de designació de marmessor continguda en un testament obert autoritzat per notari que ha de comportar necessàriament i inevitablement la declaració de nul·litat del testament -i amb ella la privació total dels efectes de la darrera voluntat de la testadora, és a dir, del principal pilar sobre el qual es construeix el dret de successions, o pel contrari si la conseqüència normal, raonable i ajustada a dret d'aquella situació és la de l'anul·lació de la clàusula en qüestió, amb la conservació

de la validesa i l'eficàcia, no tan sols de la resta del testament, sinó de la pràctica totalitat d'ell, circumstància aquesta que resulta particularment evident en aquest cas del testament de la causant, la lectura del qual deixa clar que tenia la voluntat legítima de designar marmessora universal de la seva herència la notària, i també de com i a favor de qui disposar dels seus béns i drets.

- Insisteix en què la Llei del notariat, que constitueix el nucli de les pretensions formulades per part dels recurrents, no tan sols no té aquells atributs d'aplicabilitat específica, que són molt clarament predicables i constatables de la Llei 46/2014, del 18 de desembre, de la successió per causa de mort, sinó que a més, es tracta d'una Llei preeminentment de naturalesa administrativa i, per consegüent, no sotmesa al control de la jurisdicció civil, sinó al de la contenciosa administrativa, fet que segons l'opinió d'aquesta part ratifica, confirma i corrobora que no s'han vulnerat els drets fonamentals al·legats pels recurrents.

- Seguidament, després de citar diverses disposicions de la Llei del notariat que defineixen les funcions i les competències, entre d'altres, dels notaris, precisa que les reclamacions o les queixes que es puguin formular contra un notari s'han d'adreçar al ministre encarregat de la Justícia, el qual les comunicarà a la Cambra de Notaris; així doncs, segons el seu parer, no es pot acudir a la jurisdicció civil per tal que apreciï un incompliment; també exposa el supòsit d'un notari objecte d'un expedient disciplinari.

- Sigui com sigui, el contingut de l'article 44 de la Llei del notariat, segons el qual, "*Les disposicions de darrera voluntat es regeixen, quant a la forma i els requisits, pels preceptes de la legislació civil aplicable, en relació amb la qual aquesta Llei té caràcter subsidiari*", priva d'eficàcia la construcció argumental totalment artificial dels recurrents, ja que la validesa o no d'un testament, com a disposició de darrera voluntat, sempre dependrà de la normativa reguladora de les successions *mortis causa*, i aquesta consideració també té recolzament en el primer apartat de l'article 49 de la mateixa norma: "*Els instruments públics que siguin contraris, en tot o en part a les lleis, o que hagin estat autoritzats amb infracció de les causes d'abstenció que preveu l'apartat 1 de l'article 4, o dels altres requisits essencials, establerts en aquesta llei, no tenen la consideració d'instrument públic, sense perjudici que produeixin efectes com a document privat, i amb independència de la responsabilitat en què puguin incórrer els notaris que els hagin autoritzat*".

- Per tant, conclou que encara que es considerés que s'hagi d'aplicar aquest supòsit (que no és procedent en absolut) la consideració de la pèrdua del caràcter d'instrument públic no significaria, com molt erròniament pretenen els recurrents, que el testament fos automàticament nul.

- Pel que fa a la valoració cas per cas que els recurrents retreuen a la Sala Civil, aquesta part considera que és la manifestació d'una adequada actuació en l'administració de justícia, sense generalitzacions ni apriorismes i pel contrari tenint en compte les concretes característiques de cada cas.

- Manifesta que el Tribunal Constitucional ha format una línia jurisprudencial molt consolidada sobre el fet que la seva funció no és la de revisar l'aplicació de la llei, ni la de la valoració de la prova -entre altres aspectes- efectuades per part dels òrgans jurisdiccionals ordinaris, substituint-los en les seves funcions, sinó la de declarar -si és el cas, allò que no ocorre en absolut en el supòsit objecte d'examen en aquest causa- l'eventual vulneració de determinats drets fonamentals en l'exercici d'aquelles funcions per part dels òrgans jurisdiccionals.

- Segons el seu parer, les al·legacions realitzades pels recurrents pretenen que el Tribunal entri en la valoració d'aspectes tals com, si en la sentència impugnada s'efectuen o no raonaments sobre la base d'excepcions, així com si aquells raonaments excedeixen o no les facultats del citat òrgan jurisdiccional ordinari.

- Afegeix que el mètode d'utilitzar el dret comparat -que no d'aplicar-lo- no és impropi, ni desconegut, ni insòlit per part dels òrgans jurisdiccionals, i no es pot pretendre que sustenti la vulneració de cap dret fonamental.

- I després de citar doctrina continguda en l'obra plural "*Dret de successions*" sobre l'apartat dedicat al càrrec de marmessor, el seu motiu de ser i les seves condicions, demana al Tribunal Constitucional que desestimi íntegrament aquest recurs d'empara i imposi als recurrents les costes processals causades.

2.5. Argumentació del Sr. Francesc Bernaus Inglabaga

- Aquesta part s'oposa a aquest recurs d'empara perquè considera que ambdues resolucions impugnades raonen i motiven de forma acurada i impecable, emprant la lògica més absoluta, que no és altra que la d'aplicar fidelment allò que estipula la llei vigent, aportant uns raonaments que inclouen abundants referències de doctrina jurídica i fins i tot, de dret comparat, incidint de forma meticulosa i detallada en tots els arguments de la part demandant que enriqueixen absolutament la motivació jurídica. Per tant, els recurrents no poden adduir la vulneració de cap dels seus drets fonamentals.

- Pel que fa al pronunciament conforme al fet que la Llei successòria vigent admetria que el notari autoritzant d'un testament pugui ser marmessor de l'herència prevista en el testament que ell mateix ha autoritzat, si bé s'ha de valorar cas per cas, aquesta part al·lega que l'article 4 de la Llei 11/2017

no diu expressament que els notaris que autoritzin un testament no puguin ser nomenats marmessors, únicament diu que no poden autoritzar un instrument públic en què es consignin drets a favor seu o en què tinguin un interès directe o indirecte en l'objecte del mateix.

- També disposa que poden autoritzar escriptures en què únicament contreguin obligacions i, aquest, precisament, és el cas que ens ocupa, ja que del contingut de la clàusula sisena del testament objecte d'autes és de veure que, com a marmessora, la notària només va contraure les obligacions pròpies d'aquest càrrec, sense rebre cap contraprestació.

- Pel que fa als honoraris professionals generats pels serveis professionals prestats per la notària, i que han estat necessaris per executar el testament, no es poden considerar drets a favor seu. Aquests honoraris no corresponen a cap retribució com a marmessora, sinó que cal considerar-los despeses de la marmessoria, previstos i acceptats per la causant al testament, tal i com preveu l'article 228 de la Llei 46/2014 de la successió per causa de mort.

- D'altra banda, segons el seu parer, l'article 9 de la Llei 46/2014 de la successió per causa de mort que regula la inhabilitat successòria, permet que el notari autoritzant d'un testament pugui ser marmessor del mateix.

- Considera que és aquest article que precisament s'aplica al supòsit que ens ocupa i, en tot cas, només en el supòsit que la testadora hagués establert una retribució a la notària -i aquí és on s'hauria de valorar cas per cas- podria entrar en joc l'article 4.1.a) de la Llei 11/2017 del notariat. Però mai en aquest cas, perquè, hem d'insistir, el reemborsament dels seus serveis professionals prestats en qualitat de notària per les tasques efectuades (per exemple, l'atorgament de les escriptures dels llegats) és una despesa de la marmessoria (articles 228.2 i 3 de la Llei 46/2014 de la successió per causa de mort) i no una retribució pel càrrec de marmessora, ja que seria el mateix si ho hagués encarregat a un altre notari del Principat al qual també caldria pagar els seus honoraris.

- Precisa que la clàusula sisena del testament no recull de forma expressa, ni tàcita, cap retribució determinada o quantificada, és a dir, un import en euros, per tant, cal concloure que el càrrec de marmessora de la notària va ser gratuït, la qual cosa no és un obstacle per tal que cobri els seus honoraris professionals per la tasca efectuada en tant que notària en execució del testament. Sent el càrrec de marmessora gratuït, cal descartar qualsevol causa d'abstenció en els termes de l'article 4.1 a), així com cap interès directe o indirecte per part de la notària en l'objecte de l'instrument públic, més enllà del pur interès en fer complir la voluntat de la testadora continguda al testament, que en realitat, constitueix una obligació i no un dret del marmessor.

- Pel que fa al pronunciament sobre el fet que la marmessoria del testament no atribuiria a la notària

cap mena de benefici directe o indirecte, ni que aquesta obtenia cap interès en la successió, ja que s'assimilaria a una marmessoria particular i no universal, aquesta part convé amb la Sala Civil que es tracta d'una marmessoria universal en la modalitat de lliurament directe de romanent de béns, regulada a l'article 232 de la Llei de successió per causa de mort, indicant també que atenent a la claredat dels termes del testament, les seves funcions estaven molt definides, i que allò que va fer la notària va ser seguir les pautes establertes al testament sense haver-hi espai per excedir-se en les mateixes.

- És per això que la Sala Civil, prenent les paraules d'un autor de la doctrina catalana, exposa que aquest tipus de marmessoria es troba a la frontera amb la marmessoria particular.

- En qualsevol cas, aquesta part considera que la Sala Civil ha raonat de forma irreprotxable la seva decisió sobre tots els plantejaments presentats pels apel·lants.

- Pel que fa a l'afirmació que la pràctica d'assegurar simultàniament les funcions de marmessora i de notària autoritzant de l'instrument públic és poc ortodoxa, però que només afectaria als instruments atorgats en aquest context, aquesta part no valorarà si és o no ortodox compaginar ambdues funcions, tanmateix, considera que és legal perquè la Llei successòria ho permet.

- A més, en aquest cas s'ha donat la circumstància que la notària i la causant tenien una relació personal molt estreta i que aquesta última li tenia dipositada tota la seva confiança i va voler que fos ella, i no un altre notari, l'encarregada de fer complir la seva voluntat a tots els nivells, el personal com a marmessora i el professional com a notària.

- Dit això, estem d'acord amb la conclusió de la Sala Civil quan indica que aquesta qüestió afectaria exclusivament els instruments atorgats *a posteriori*, però no el testament atorgat per la causant que és l'únic que es qüestionava en aquest litigi.

- Pel que fa a la valoració testifical i a la conclusió que, si bé no era necessària per resoldre la controvèrsia, permetia caracteritzar la intenció real de la causant per assegurar la intervenció de la notària per tal de preservar la persona de l'hereu, aquesta part constata, en primer lloc, que no consta en autes que la part demandant interposés un recurs de reposició contra la providència del 4 de març del 2020, mitjançant la qual es declaraven pertinents les proves presentades per les parts.

- La part recurrent considera com a una contradicció de la sentència que en aquesta s'exposi que malgrat no ser necessaris els testimonis han servit per corroborar i confirmar la intenció real de la

causant. Però cap contradicció s'advera, ja que la prova testifical practicada no ha servit per resoldre el plet, és a dir, no ha estat una prova principal o concloent que hagi estat crucial per desestimar la demanda, sinó que ha estat una prova complementària que ha servit per confirmar aspectes que ja restaven acreditats a la prova documental, en concret, al testament, com era la confiança que la causant tenia dipositada en la notària i el convenciment que la seva decisió de nomenar hereu a un tercer no agradaria a alguns dels seus nebots que es posicionarien en contra de la seva decisió i suposaria futures confrontacions, tal com així ha succeït, per això, en previsió d'eventuals enfrontaments entre els molts afavorits al testament, en especial respecte als menys afavorits que esperaven ser els més beneficiats, la causant va nomenar marmessora a una persona de la seva total confiança, com era la notària, per tal d'assegurar-se que es compliria la seva voluntat manifestada al testament.

- Per tant, no hi ha indefinició per part de la Sala Civil, la qual ha fet una valoració d'aquesta prova testifical absolutament raonable, ni cap vulneració de l'article 10 de la Constitució.

- Els recurrents també retreuen a la Sala Civil no haver valorat el fet que el Sr. Jaume Montero i el Sr. Francesc Bernaus acompanyessin a la causant en l'atorgament del testament del 19 de setembre del 2018, havent estat afavorits en aquest testament més que en els anteriors i que aquesta circumstància no constava recollida a l'escriptura del testament.

- Cal indicar que aquestes persones no van actuar com a testimonis, per aquesta raó la referida circumstància no va ser recollida al testament. Van anar simplement com a mers acompanyants de la causant, perquè ella així els hi va demanar. En el cas que ens ocupa, els tribunals ordinaris han atès i han valorat tots i cadascun dels arguments al·legats per la part recurrent, però allò que no poden fer els tribunals de justícia és contestar a tots els detalls explícitament i implícitament plantejats per la part recurrent i menys si aquests no són transcendents per a la resolució del cas. Per consegüent, tampoc hi ha en aquest aspecte cap defecte de motivació.

- Per tots aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que desestimi íntegrament aquest recurs i que condemni a la part recurrent al pagament de la totalitat de les costes judicials causades, inclosos els honoraris d'advocat i de procurador.

2.6. Argumentació de la Sra. Rosa M. Ferràndiz Esteve

- Aquesta part considera que els recurrents en empara han disposat d'un accés ampli, ple i efectiu dels mecanismes jurisdiccionals i administratius existents, sense que en cap d'ells hagin obtingut el

reconeixement de les seves pretensions, que han obtingut tres resolucions, totes elles motivades i que no és jurídicament sostenible parlar d'indefensió en aquest context.

- Afegeix que la menció a la facultat dels notaris d'abstenir-se en els casos justificats en què considerin que, en l'exercici de les seves funcions, la seva independència o la seva imparcialitat es poden veure compromeses, no és aplicable en aquest cas, ja que no concorre cap de les circumstàncies excepcionals que justificarien l'abstenció del fedatari públic, ni hi ha cap indici objectiu de conflicte d'interessos en la preparació o en l'autorització del testament.

- Aquesta part al·lega que la testadora va instituir hereu universal el Sr. Jaume Montero Rodríguez, el qual, en l'exercici de la seva condició d'hereu, va requerir la intervenció notarial per fer efectiu el lliurament dels llegats i completar la tramitació de l'herència. I per consegüent, aquesta actuació es fonamenta en un mandat legítim i derivat tant de la voluntat de la testadora (expressada en el testament obert davant notari), com del dret que assisteix l'hereu legalment instituït. En aquest context, la inacció notarial -i no pas la seva actuació- hauria estat contrària al deure de funció pública recollit a l'article 2 de la Llei del notariat.

- Discrepa de l'apreciació recollida en la sentència de la Sala Civil segons la qual "*la pràctica d'assegurar simultàniament les funcions de marmessora i notària autoritzant de l'instrument públic corresponent pot semblar poc ortodox, però només afectaria als instruments atorgats en aquest context*". Aquesta afirmació no té en compte que el testament designava no només una marmessora, sinó també un hereu universal, el qual ha actuat com a persona legitimada amb capacitat dispositiva sobre els béns relictes. Totes les escriptures han estat atorgades a instància de l'hereu i amb participació de la marmessora, que ha actuat sota control de l'hereu i amb ple respecte de la voluntat de la testadora. En cap moment s'ha produït una interferència entre el rol de la marmessora i la funció notarial, que han estat exercides de forma objectiva, transparent i amb submissió a dret. Per tant, ni la imparcialitat, ni la validesa dels instruments autoritzats, ni la legalitat de les actuacions pot ser posada en dubte.

- Quant a la suposada vulneració del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10 de la Constitució, considera que no s'ha produït aquesta vulneració perquè les sentències dictades per la Batllia i per la Sala Civil han estat àmpliament fonamentades, amb exposició ordenada dels fets, valoració probatòria raonada i aplicació coherent del dret.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que dicti una sentència que desestimi aquest recurs d'empara i que imposi als recurrents les costes judicials causades.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem; l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd i que no vulnerin cap dels drets protegits per l'article 10 de la Constitució.

3.2. El cànon de constitucionalitat respecte de l'exigència de motivació i del dret a obtenir una decisió fonamentada ha estat explicitat en reiterades ocasions per aquest Tribunal.

Així, ens hem pronunciat diverses vegades sobre el deure de motivació (veg. per ex. la sentència del 2 d'abril del 2012, recaiguda en la causa 2011-37-RE, la sentència del 12 d'octubre del 2018, recaiguda en la causa 2018-21-RE, i, la sentència del 9 de setembre del 2019, recaiguda en la causa 2019-34-RE).

La doctrina del Tribunal Constitucional ha estat constant en destacar que el deure de motivar les resolucions judicials, no només present a l'article 10, sinó també a l'article 86.2 de la Constitució ("*2. En tot cas, les sentències seran motivades, fonamentades en l'ordenament jurídic i notificades fefaentment*"), deriva de la necessitat que els jutges expliquin el raonament emprat per tal que els justiciables puguin entendre els motius pels quals les seves pretensions han estat totalment o parcialment rebutjades.

La motivació és una conseqüència de la bona administració de justícia (veg. la sentència del Tribunal Europeu dels Drets Humans recaiguda en la causa García Ruiz c/ Espanya, GC núm. 30544/96, del 21 de gener de 1999, §26), alhora que requereix que es recolzi en criteris objectius derivats del dret. A més, i no es pot oblidar, la motivació de les resolucions judicials i, per tant, l'explicitació de l'aparell argumentari per acollir o refusar les pretensions de les parts és aquell que possibilita que els tribunals superiors, els quals han de resoldre els recursos contra les resolucions judicials, puguin conèixer les raons en què s'ha fonamentat l'òrgan judicial *a quo* en la seva resolució.

Per últim, però no menys important, el Tribunal Europeu dels Drets Humans ha assenyalat que la motivació ha de contenir una exigència de rigor i de qualitat. I, en aquest sentit, s'han equiparat a les denegacions de justícia aquelles fonamentacions estàndards, esquelètiques o vagues (veg. la sentència recaiguda en la causa Georgiadis c/ Grècia, núm. 21522/93, del 29 de maig de 1997, §42-43, i la sentència recaiguda en la causa Higgins c/ França, núm. 134/1996/753/952, del 19 de febrer de 1998, §42-43).

3.3. El cànon de constitucionalitat en matèria de l'obtenció d'una decisió fonamentada en Dret determina que el Tribunal Constitucional només pot considerar que s'ha produït aquest dèficit quan la resolució judicial dictada es fonamenta en arguments o en una valoració probatòria absurda, contrària a la lògica o a la raó o amb patents errades materials.

Per tant, és procedent analitzar les diferents argumentacions emprades per la Sala Civil que consideren que el nomenament de la notària que ha autoritzat el testament de la causant com a marmessora no incideix en una causa d'abstenció legal, per determinar si contenen fissures lògiques que contradiguin el cànon constitucional del deure de motivació.

3.4. Un dels arguments emprats per la Sala Civil consisteix en considerar que la Llei 46/2014, del 18 de desembre, de la successió per causa de mort, impedeix amb caire general que el notari que autoritza un acte de darrera voluntat, així com els seus parents, puguin succeir l'atorgant, però no els impedeix ser nomenats àrbitres, marmessors o comptadors partidors -article 9.3. Per tant, les regles d'abstenció de la Llei 11/2017, del 25 de maig, del notariat s'han d'acomodar a la facultat reconeguda en la Llei de la successió per causa de mort, com també ho ha reconegut la doctrina catalana respecte de les prohibicions del Codi civil espanyol.

La Llei 46/2014, del 18 de desembre, de la successió per causa de mort distingeix entre les causes d'inhabilitat successòria, fonamentades en l'evitació de la captació de la voluntat del causant i les abstencions, impulsades pel deure d'independència i de neutralitat del notari. Així, l'article 9.1 estableix la inhabilitat successòria del notari i dels seus parents ("*Són inhàbils per succeir: a) El notari que autoritza l'acte de darrera voluntat, el seu cònjuge, la persona amb qui conviu i els parents del notari dins el quart grau de consanguinitat i segon d'afinitat*"), mentre que, respecte del deure d'abstenció, l'article 9.3 afirma que "*La inhabilitat successòria no impedeix ser nomenat àrbitre, marmessor o comptador partidor*", afegint que en la regulació específica de la marmessoria -articles 225 a 237- no es pren en consideració aquest extrem.

Amb posterioritat a la Llei 46/2014, el legislador andorrà va aprovar la Llei 11/2017, del 25 de maig, del notariat. En aquesta, dins de les disposicions generals, es regula el deure d'abstenció i, en concret, el seu article 4, en la part que ara interessa determina:

"*Article 4. Abstenció*

1. Els notaris s'han d'abstenir d'exercir les funcions que tenen encomanades en els supòsits següents:

a) Quan hagin d'autoritzar un instrument públic en què es consignin drets a favor seu o tinguin un interès directe o indirecte en l'objecte de l'instrument públic.

No obstant això, poden autoritzar el seu propi testament, poders de qualsevol tipus, escriptures de cancel·lació i extinció d'obligacions, i escriptures que posposin drets de què siguin titulars o en què únicament contreguin obligacions.

b) Quan tinguin una relació de matrimoni o una situació de convivència anàloga, o un parentiu en línia recta, o en línia col·lateral per consanguinitat o adopció fins al quart grau inclòs o per afinitat fins al segon grau inclòs, amb qualsevol de les persones atorgants de l'instrument públic que hagin d'autoritzar.

c) Quan hagin d'autoritzar un instrument públic en què es consignin drets a favor d'una persona amb la qual tinguin una relació de matrimoni o una situació de convivència anàloga, o un parentiu en línia recta, o en línia col·lateral per consanguinitat o adopció fins al quart grau inclòs o per afinitat fins al segon grau inclòs.

Se n'exceptuen els testaments en què es nomenin marmessors o comptadors partidors les persones amb les quals tenen una de les relacions esmentades al paràgraf anterior, i els poders per a plets en què siguin apoderades aquestes mateixes persones.

(...)

2. Els notaris també poden abstenir-se en els casos justificats en què considerin que, en l'exercici de les seves funcions, la seva independència o imparcialitat es poden veure compromeses".

Causes d'abstenció que es mantenen iguals en la seva redacció en la Llei 14/2021, del 28 de maig, de text consolidat del notariat.

L'argument de la Sala Civil sobre el fet que les causes d'abstenció de la Llei 11/2017 s'han d'acomodar a la Llei 46/2014, que possibilita que els notaris puguin ser marmessors, presenta dues falles lògiques en l'estructura del raonament. La primera, que desconeix que la Llei 11/2017 no

solament esdevé llei posterior a la Llei 46/2014, sinó que, a més, és llei especial, per la qual cosa l'asseveració segons la qual la Llei 46/2014 estableix que les persones inhàbils per succeir poden ser àrbitres, marmessors o comptadors partidors, pot regir per als altres supòsits d'inhabilitat, però no per als notaris, atès que la lletra de la Llei només permet explícitament autoritzar testaments on els seus parents siguin marmessors i no ells mateixos, sense que es pugui estendre l'abast d'una norma que exceptua una prohibició amb l'argument que si els parents poden, també ho pot el notari. I, la segona, que aquest no és un element comú amb la legislació espanyola, sinó diferencial. En efecte, mentre l'article 139 del *Decreto de 2 de junio de 1944 por el que se aprueba con carácter definitivo el Reglamento de la organización y régimen del Notariado*, permet als notaris ser marmessors, la regulació andorrana -Llei 11/2017- solament possibilita que ho siguin els seus parents i que el notari autoritzi el testament. I la diferència és rellevant, atès que les causes d'abstenció es projecten sobre l'exercici de la funció notarial per tal que aquesta es desenvolupi amb neutralitat i imparcialitat, mentre que aquestes exigències no actuen segons la norma andorrana quan el marmessor és un parent, atès que en aquest cas l'execució de la voluntat del causant no recau en el fedatari autoritzant de l'instrument públic.

3.5. La Sala Civil conclou -com hem referit- que la normativa andorrana no prohibeix al notari que autoritza un testament ser nomenat marmessor en aquest instrument. Malgrat les fissures lògiques en el raonament que abans hem explicitat, la Sala Civil conclou que l'asseveració anterior no es pot admetre amb un abast general, sinó que s'ha de valorar cas per cas.

En el fonament de dret sisè la sentència impugnada examina els límits al nomenament del notari autoritzant com a marmessor. Inicia el seu aparell argumental tot distingint entre la marmessoria universal i la marmessoria particular. En aquest sentit, exposa que la distinció s'ha d'efectuar amb criteris objectius -més que nominalistes- i que el marmessor universal es troba en posició de dipositari de la total voluntat del testador mentre que el particular és tributari de funcions concretes. Amb aquest darrer no sembla que a priori pugui existir risc de captació de voluntat, mentre que el rol actiu del marmessor universal en l'execució i en l'administració de l'herència podrien qüestionar la seva imparcialitat.

De l'estudi particular de les facultats de la marmessoria concreta conclou que, malgrat ser nomenada marmessora universal, la notària ho era en aquest cas en la modalitat de lliurament directe de romanent de béns i, si bé estava facultada per interpretar el testament i dirimir conflictes, a la vista de la claredat del testament, les seves funcions es limitaven a lliurar l'herència als legataris, al prelegatari i el romanent a l'hereu, sense que desenvolupés un rol actiu en la successió del causant. Aquesta marmessoria se situa en la frontera amb la particular -com així ho destaca la doctrina que s'ha pronunciat sobre la matèria- sense que se li atribuís cap mena de benefici directe o indirecte en aquesta.

Esdevé necessari recordar el cànon de constitucionalitat segons el qual la interpretació i l'aplicació de les normes corresponen a la jurisdicció ordinària, excepte en aquells casos en què resulten absurdes, inversemblants i contràries a la lògica o a la raó.

La Sala Civil argumenta que la marmessoria, malgrat ser designada com a universal, constituïa una marmessoria de lliurament directe de romanent de béns que, segons la doctrina esmentada es troba en la frontera entre la marmessoria universal i particular, que no atribuïa a la notària cap benefici directe o indirecte, alhora que aquesta no desenvolupava un rol actiu en la successió de la causant.

Aquest raonament també presenta fissures lògiques. Afirmar que el càrrec de marmessor particular no presenta risc de captació de voluntat significa confondre el fonament de les inhabilitats per succeir amb el deure d'abstenció del notari, on el fonament no rau en una eventual captació de voluntat, sinó en la neutralitat i en la imparcialitat.

No obstant això, l'argument contravé la raonabilitat quan es constata que la marmessoria es va concebre en el seu darrer testament -i no abans- com a retribuïda i que el marmessor de lliurament directe de romanent de béns -article 232 de la Llei 46/2014- gaudeix de facultats àmplies i generals per executar la voluntat del causant:

a) satisfer els deutes, càrregues i impostos;

b) complir els llegats i d'altres disposicions testamentàries;

c) demanar el compliment de modes;

d) pagar les llegítimes;

e) efectuar els actes de realització dinerària en la mesura necessària per fer els anteriors pagaments i els abonaments de les despeses corresponents. La impugnació d'aquests actes dispositius no afectarà la seva validesa davant de tercers adquirents de bona fe;

f) i, si no hi ha comptador partidor, realitzar la partició de l'herència.

En el cas que ens ocupa, els recurrents han acreditat a les actuacions (documents 1 a 5) que la notària, en la seva qualitat de marmessora, va interpretar la voluntat de la causant i va portar a terme les actuacions següents:

- en les diferents escriptures la notària es va qualificar com a marmessora universal, indicant que havia acceptat tàcitament el càrrec de marmessora amb l'autorització del testament (*sic*) i que procedia a realitzar diferents inventaris de l'herència i a lliurar llegats;

- va comparèixer com a marmessora davant una notària espanyola en la seva qualitat de marmessora universal per procedir a lliurar un llegat que l'executora qualificava com a real, exposava el règim del risc i referia intents d'entrada al xalet, així com exposava les actes notarials per ella efectuades el 10 d'octubre i el 19 de novembre del 2018;

- va ordenar la venda dels valors mobiliaris, accions, fons i divises del cabal hereditari i va fer elaborar xecs bancaris per lliurar als beneficiaris, així com va carregar a l'herència les despeses, entre d'altres, del lliurament del xalet a Cambrils i dels diferents llegats;

- i, va lliurar a l'hereu els béns inventariats, prèvia ampliació d'inventari, i de les rendes dels lloguers dels béns immobles, així com va elaborar les cartes relatives als oferiments dels llegats ordenats per la testadora.

D'aquest seguit d'actuacions efectuades, les facultats atribuïdes en el testament i la caracterització de la marmessoria com a retribuïda no s'ajusta a la raonabilitat concloure que la notària no exercia un paper actiu en l'execució testamentària, de manera que, des d'aquesta òptica, també s'ha de concloure que la decisió de la Sala Civil no s'acomoda amb el cànon de constitucionalitat abans indicat.

3.6. Les consideracions anteriors signifiquen que s'ha d'acollir el recurs d'empara interposat i considerar que la Sala Civil, en la seva decisió, ha infringit l'article 10 de la Constitució, en el seu vessant del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

No obstant l'anterior conclusió, com que aquest Tribunal Constitucional no constitueix una tercera instància no pot decidir si l'autorització del testament, amb la inclusió de l'atribució del càrrec de marmessor universal a la notària autoritzant, comporta o no un supòsit d'abstenció del notari que priva del caràcter d'instrument públic al testament, sinó que la tasca del Tribunal ha estat la de constatar que l'aparell argumental emprat per la sentència de la Sala Civil, contrària a la concurrència d'una causa d'abstenció, presenta fissures lògiques en el raonament que no superen el cànon de constitucionalitat relatiu a la motivació.

3.7. L'estimació d'aquest recurs d'empara comporta la no imposició de les costes processals (a contrari article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar el recurs d'empara interposat per la representació processal dels Srs. Antoni, Jaume i Carles Llorens Lladós, i, de les Sres. Carolina Llorens Sancho i Josefa Bernaus Inglabaga contra la sentència del 18 de març del 2025, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

2. Declarar la vulneració del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguda a l'article 10 de la Constitució.

3. Anul·lar la sentència del 18 de març del 2025, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, i, retrotreure les actuacions davant aquesta Sala, per tal que aquesta, amb plenitud de jurisdicció dicti la resolució que sigui procedent en dret.

4. No efectuar una imposició de les costes processals d'aquest recurs d'empara.

5. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal dels recurrents, a les representacions processals respectives de la Sra. Rosa M. Ferràndiz Esteve, dels Srs. Jaume Montero Rodríguez i Marc Baró Arroyo, de la Sra. Josefa Silva Gago, dels Srs. Ramon,

Rosa i Anna Solans Verdaguer i del Sr. Francesc Bernaus Inglabaga, a la Secció Civil 2 de la Batllia, a la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 14 de juliol del 2025.

Joan Manel Abril Campoy

President

Pere Pastor Vilanova

Vicepresident

Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat

Jean-Yves Caullet

Magistrat